

Analiza tendințelor, cauzelor, riscurilor, vulnerabilităților și a posibilităților ce țin de femeile migrante în scop de muncă

Septembrie, 2015

Dumitru Slonovschi
General Director

Tel: +373 794 67559
Tel: +373 22 854384

Email: d.slonovschi@consulting.md
Web: www.consulting.md

Columna 86 street, 3rd floor
MD2012, Chisinau
Republic of Moldova

Metoda de colectare:

- *Cercetare secundară*
- *Interviuri în profunzime* pe un eșantion de 11 persoane ce interacționează cu femeile migrante (reprezentanți guvernamentali, ai ONG-urilor, ai agențiilor de recrutare pentru locurile de muncă din afara țării și ai instituțiilor bancare)
- *Sondaj* pe un eșantion de 109 femei care au experiență migrațională în scop de muncă sau care intenționează să migreze în scop de muncă.

Perioada de colectare a datelor:

- *Interviuri în profunzime:* 13 iulie – 10 august
- *Sondaj:* 20 iulie – 3 august

Obiectivele studiului:

- Identificarea tendințelor, cauzelor, riscurilor, vulnerabilităților, capacităților din perspectiva sexului migrantului asupra fenomenului de migrație;
- Identificarea statisticilor pe tema remitențelor și a mecanismelor disponibile de transfer a remitențelor;
- Identificarea mecanismelor existente (legislație și programe) care protejează drepturile migrantilor;
- Identificarea istoricului de migrație în scop de muncă a femeilor originare din Moldova;
- Înțelegerea motivațiilor și intențiilor femeilor migrante în scop de muncă.

● Fenomenul de migrație din
perspectiva genului

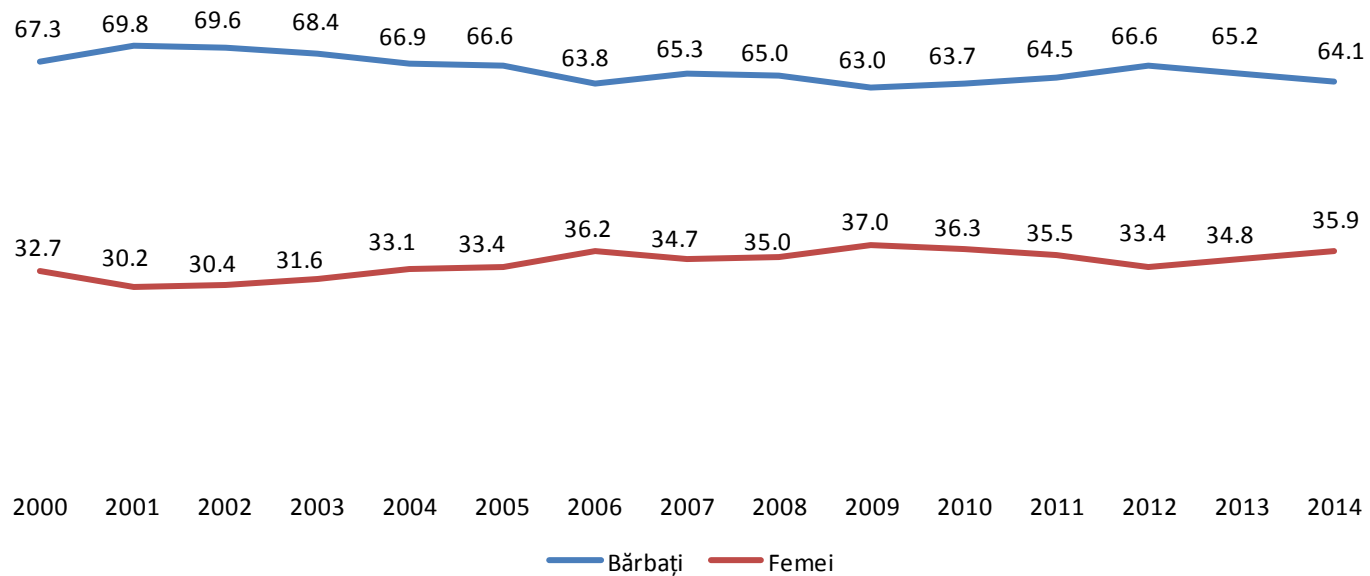
Fenomenul de migrație din perspectiva genului

5

Majoritatea migranților care părăsesc sau intenționează să părăsească Moldova în scop de muncă sunt bărbați. Această tendință nu s-a schimbat de-a lungul ultimilor 15 ani.

Bărbații și femeile cu vârsta de 15 ani sau mai mult care lucrează sau caută de muncă peste hotare, %

Sursa: Biroul Național de Statistică

Fenomenul de migrație din perspectiva genului

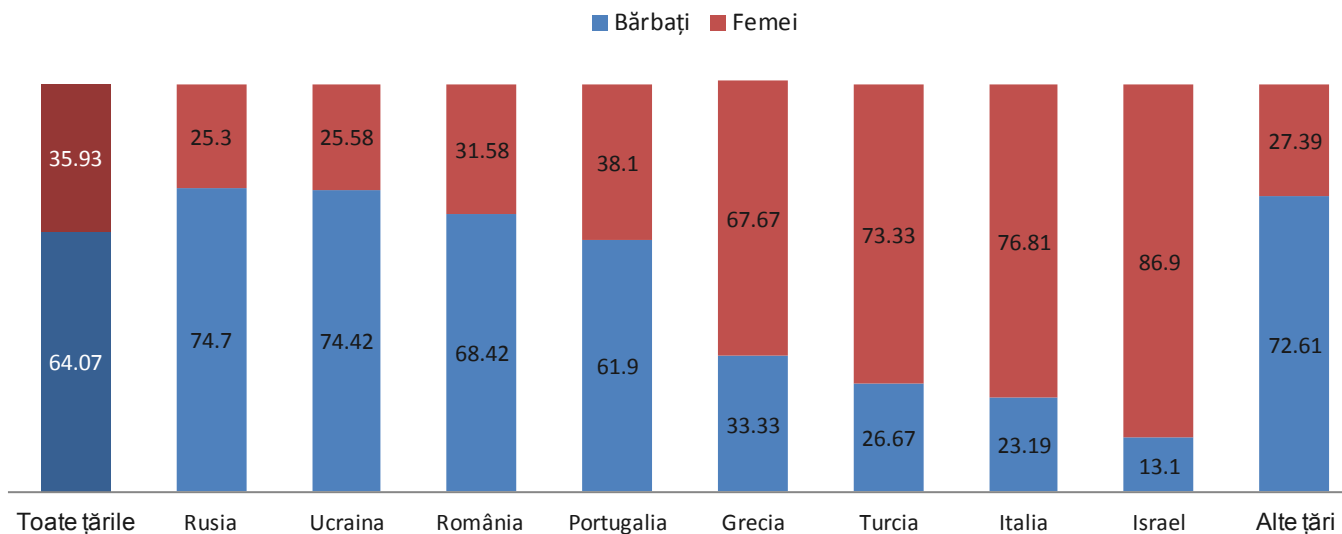
6

În timp ce bărbații mai des aleg destinațiile precum Rusia, Ucraina, România, femeile optează pentru Israel, Italia, Turcia, Grecia, conform datelor BNS.

Totodată sondajul efectuat de Magenta Consulting a evidențiat faptul că majoritatea respondentelor au lucrat în mare parte într-o singură țară străină, puține respondente au lucrat în mai multe țări. Acele respondente care lucrează în Rusia se întorc acasă cu o regularitate de o dată la 2-3 luni, în timp ce femeile care muncesc în Italia – o dată pe an și mai rar.

Structura populației migrante în funcție de țara de destinație, 2014, %

Sursa: Biroul Național de Statistică

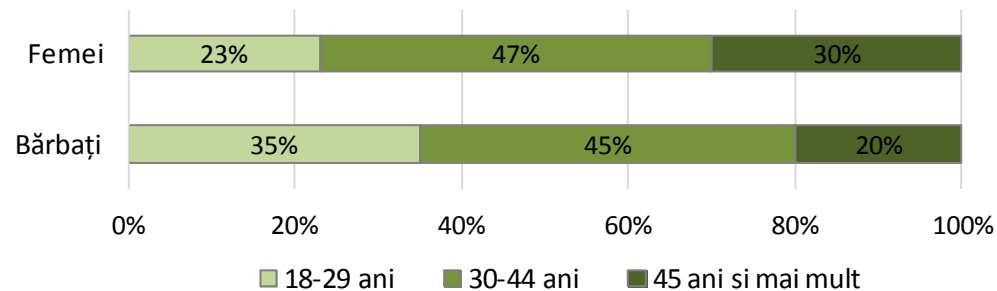
Fenomenul de migrație din perspectiva genului

7

Bărbații migrează de la o vârstă mai timpurie în comparație cu femeile. Parțial acest fenomen poate fi explicat pe de o parte prin faptul că femeile mai tinere au grijă de copiii mici, care nu pot fi lăsați în grija altora, iar pe de altă parte se explică prin munca fizică mai grea (ex. construcții) la care se angajează bărbații aflându-se peste hotare.

Vârsta femeilor și bărbaților migranți, 2013, %

Sursa: *Inovație în migrația circulară. Migrație și dezvoltare în Moldova, Nexus*

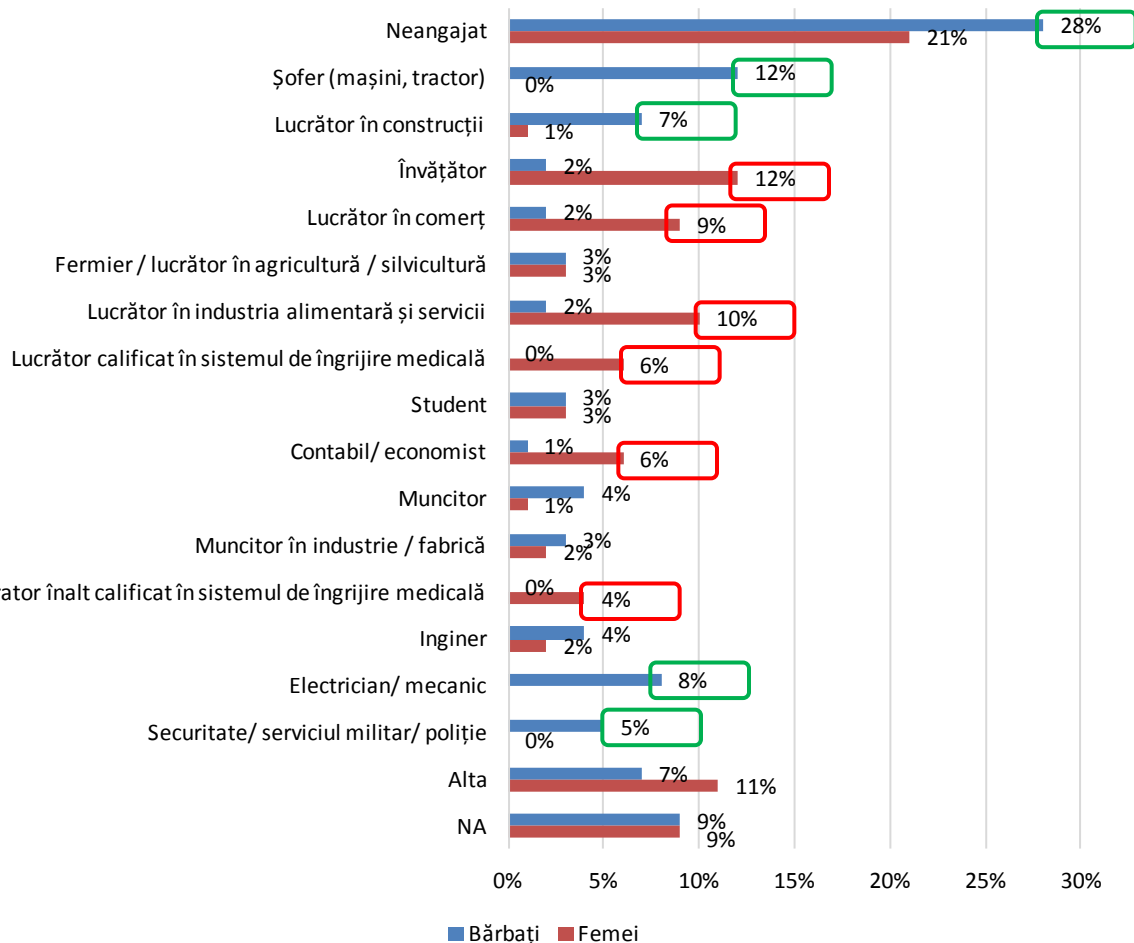

Posturile de muncă înainte de a pleca la lucru peste hotare

8

Postul de muncă înainte de migrare, 2013, %

Sursa: Inovație în migrația circulară. Migrație și dezvoltare în Moldova, Nexus

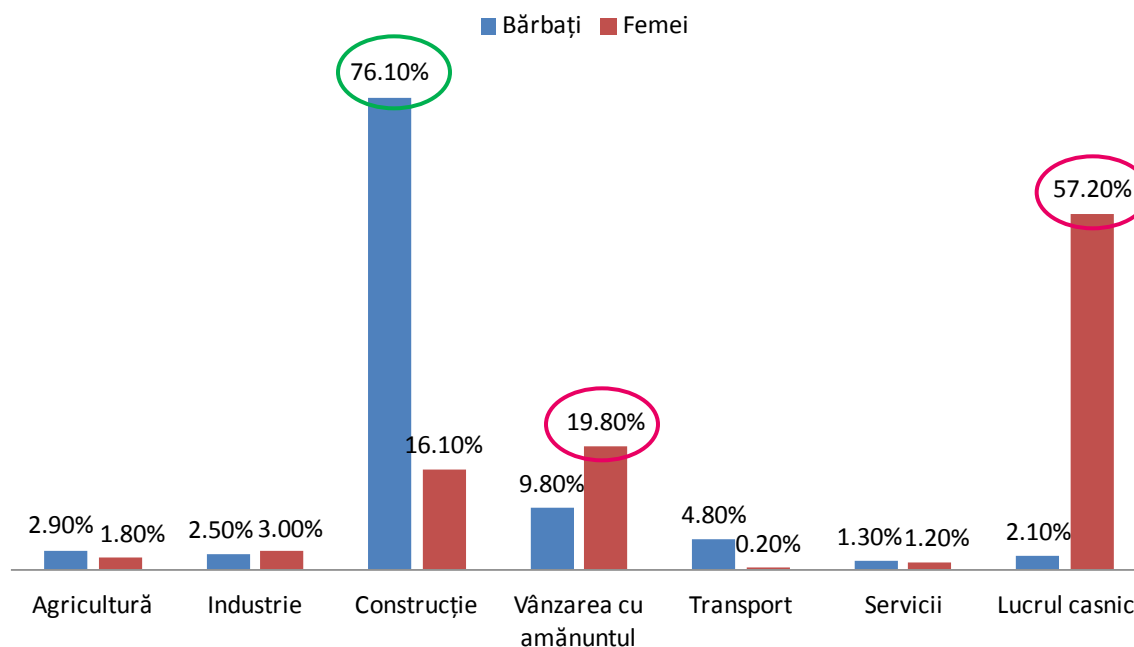

- Femeile migrante per general sunt mai calificate decât bărbații.
- Astfel, în rândul femeilor, cota celor care au studii superioare este mai mare decât în rândul bărbaților.
- Totodată mai multe femei înainte de a migra au lucrat la posturi de înaltă calificare.
- Pe lângă aceasta, în rândul femeilor migrante mai des se întâlnesc persoanele care înainte de a pleca au lucrat în comerț.
- Aceasta ulterior se reflectă și asupra tendințelor de investire – femeile care sunt interesate de a investi, sunt predispuse de a investi în propria afacere din domeniul comerțului.

Locurile de muncă peste hotare

9

Domeniile de muncă peste hotare ale migranților în funcție de gen, 2012, %
Sursa: Biroul Național de Statistică

Din specificul locurilor de muncă peste hotare rezultă și câteva trăsături specifice genului migranților:

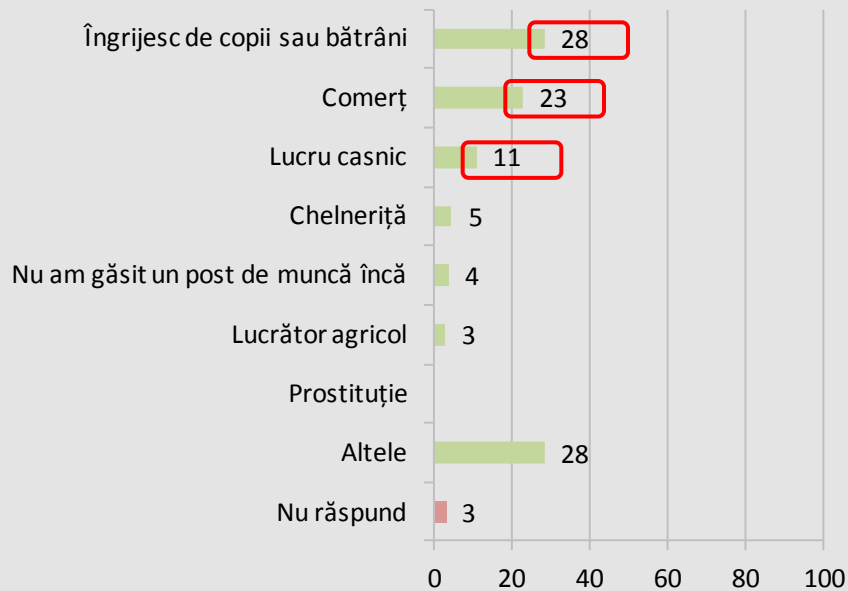
- Bărbații mai des acceptă locurile de muncă mai puțin formale – precum fără contract de muncă
- Bărbații mai des se angajează la locurile de muncă cu termen limitat, care nu depășește un an
- Femeile mai des au beneficii sociale și de muncă la locul lor de muncă (asigurare medicală, concediu medical plătit, contribuții în fondul de pensii, concediul anual plătit, timpul extra care se achită)
- Femeile mai rar îi vizitează pe cei de acasă, în timp ce bărbații care mai des se angajează pe un termen limitat – spre exemplu un sezon de construcții, sau lucrări la un obiect în construcție, vin în Moldova mai des.

Locurile de muncă peste hotare

10

Domeniile de muncă peste hotare ale migrantelor, 2015

Sursa: Sondajul efectuat cu femeile migrante în scop de muncă, Magenta Consulting

- Aceeași situație se poate observa și în rezultatele sondajului efectuat de Magenta: îngrijirea copiilor, lucrul casnic și comerțul clasându-se în topul domeniilor practicate de femeile migrante participante la sondaj.
- Tot în sondajul efectuat de Magenta s-a constatat că majoritatea participantelor la sondaj au documentație legală în țara în care muncesc și în principal dețin rezidență temporară, iar un sfert din cei cu documentație legală au dobândit cetățenie în țara străină.

În ceea ce privește precaritatea la locul de muncă, sondajul efectuat de Magenta Consulting a relevat următoarele:

- Cea mai mare parte a participantelor la sondaj sunt angajate și o mică parte sunt autoangajate în țara străină în care lucrează (19%), iar **61% din femeile care sunt angajate nu au contract de muncă.**
- Marea majoritate a respondentelor nu cunosc unde ar putea depune o plângere în cazul în care apar anumite probleme în țara străină în care se află.
- 1 persoană din 101 a fost conștientă despre anumite programe guvernamentale de protecție a drepturilor lucrătorilor migranți.
- Mai mult de jumătate din respondente au afirmat că le este frică sau simt că ar putea fi rănite în țara străină în care lucrează.
- Fiecare a 5-a respondentă a afirmat că a fost atinsă sau s-a flirtat cu ea, ceea ce a deranjat-o. 43% consideră că sunt achitate mai puțin din cauza că sunt străine, iar 32 % consideră că sunt achitate mai puțin pentru că sunt femei.

Salariile primite de femeile migrante peste hotare

12

Salariile primite de femeile migrante, 2015, %

Sursa: Sondajul efectuat cu femeile migrante în scop de muncă, Magenta Consulting

Țara	Salariul pe lună		
	Minimum	Media	Maximum
Rusia, N=48	300	810	2000
Italia, N=31	500	998	2500
Israel, N=6*	500	850	1000
Turcia, N=5*	600	3720	15000
Franța, N=3*	1000	1500	2000
Ucraina, N=1*	800	800	800
Alta, N=7*	700	900	1100
Total, N=101	300	901	2500**

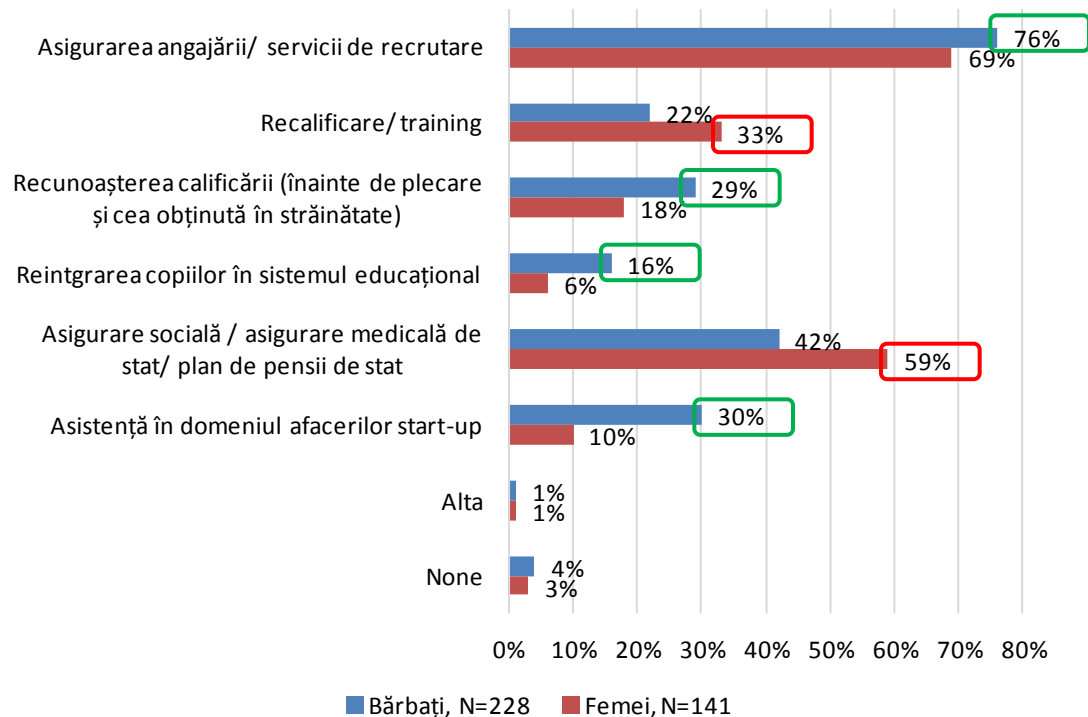
Salariul mediu primit de participantele la sondaj este de 901 Dolari. Pentru a nu distorsiona media salarială a participantelor la sondaj, din calcul s-a exclus un singur caz și anume o respondentă care primește salariul de 15.000 Dolari și muncește ca șef de departament la o filială de bancă din Turcia.

*Răspunsurile trebuie analizate cu atenție, eșantion mai mic de 30 de persoane.

De ce au nevoie migranții în funcție de gen

13

Domenii în care este necesară asistență de către cei care intenționează să se reîntoarcă în următorii 2 ani
Sursa: Inovație în migrația circulară. Migrație și dezvoltare în Moldova, Nexus, 2013

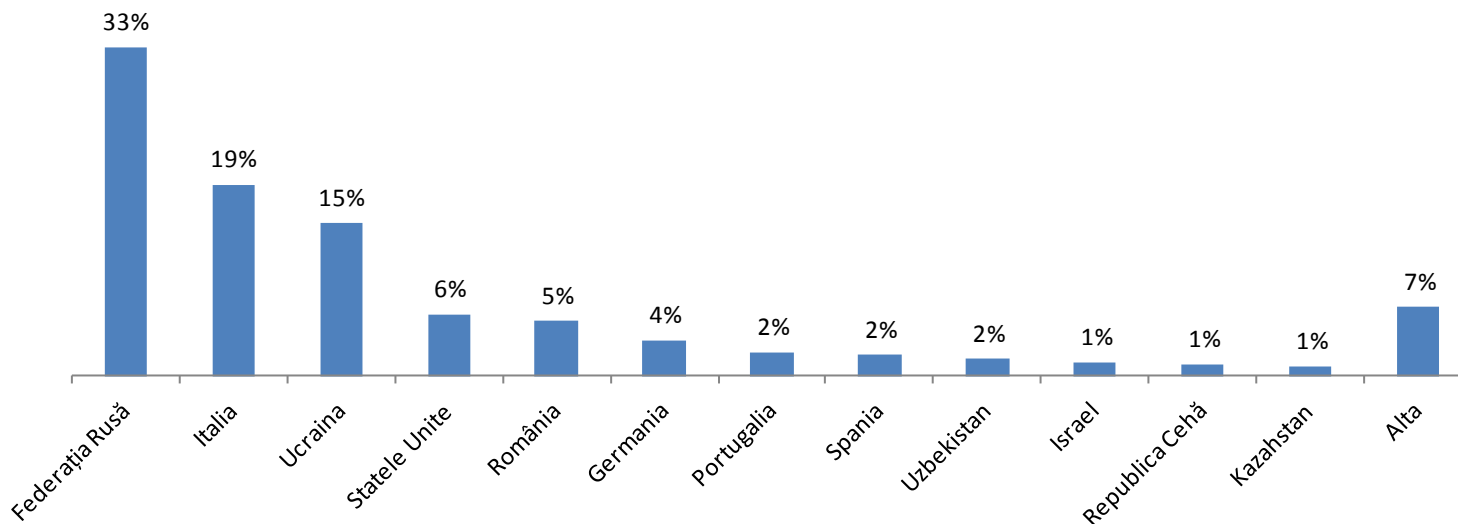
- Atât bărbații cât și femeile sunt preocupate de angajare după reîntoarcere, pe planul doi aflându-se preocupările de pensie, serviciile medicale și pachetul social în general
- Se poate observa că femeile sunt mai preocupate de aspecte precum pensie și asigurarea medicală, în timp ce bărbații mai des se gândesc la ajutor în lansarea unui business (aceste rezultate se atestă și prin alte date oferite de către Nexus)

Remitențe

Remitențe

15

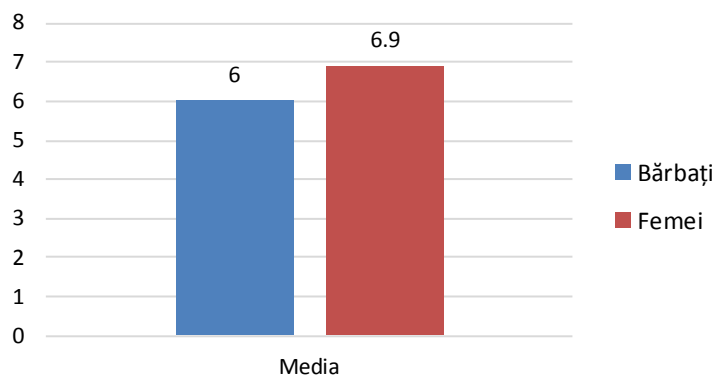
Structura remitențelor în funcție de țara din care se expediază, 2013, %
Sursa: World Bank date despre Migrație și Remitențe

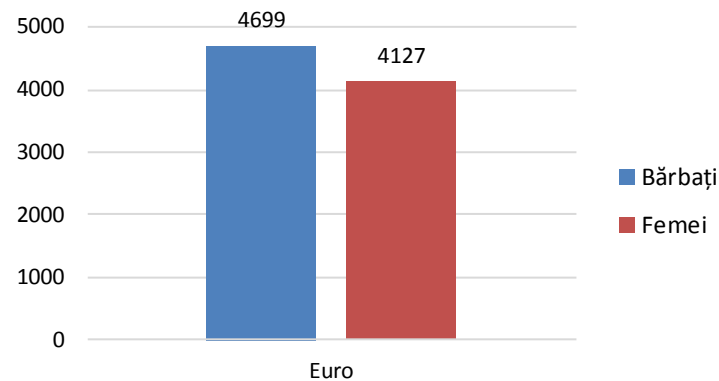
Țările din care cele mai multe remitențe vin în Moldova, conform Băncii Mondiale sunt: Federația Rusă, Italia și Ucraina. Suma totală de remitențe expediate în Moldova în anul 2013 a fost de 1,985 milioane de dolari dintre care 657 milioane de dolari au fost expediate din Rusia.

Femeile migrante expediază bani mai des decât bărbații: 6 ori pe an în comparație cu 6,9 ori pe an în cazul femeilor, însă totuși bărbații transferă mai mulți bani: suma medie fiind de 4.699 Euro pe an în comparație cu 4.127 Euro în cazul femeilor.

Numărul transferurilor bănești (în toate formele) pe parcursul ultimilor 12 luni.
Sursa: *Inovație în migrația circulară. Migrație și dezvoltare în Moldova, Nexus, 2013*

Suma totală a transferurilor pe parcursul ultimilor 12 luni.
Sursa: *Inovație în migrația circulară. Migrație și dezvoltare în Moldova, Nexus, 2013*

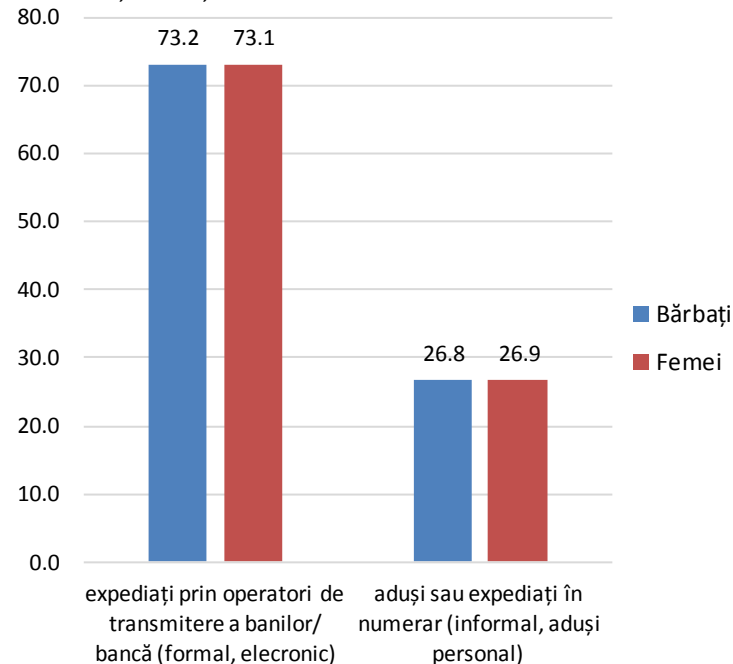

Metodele preferate de expediere a banilor atât ale femeilor, cât și ale bărbaților sunt cele formale cum ar fi prin intermediul operatorilor de transmitere rapidă a banilor sau a serviciilor bancare.

Alte date Nexus (mai aprofundate) arată că sistemele de transfer bănesc sunt cele mai populare în rândul ambelor segmente cu o precădere ușor mai ridicată în rândul bărbaților. Mai multe femei decât bărbați optează pentru expedierea banilor prin intermediul șoferilor de autobuz și agențiilor de turism, totuși pentru ambele segmente această metodă este una din cele mai puțin folosită.

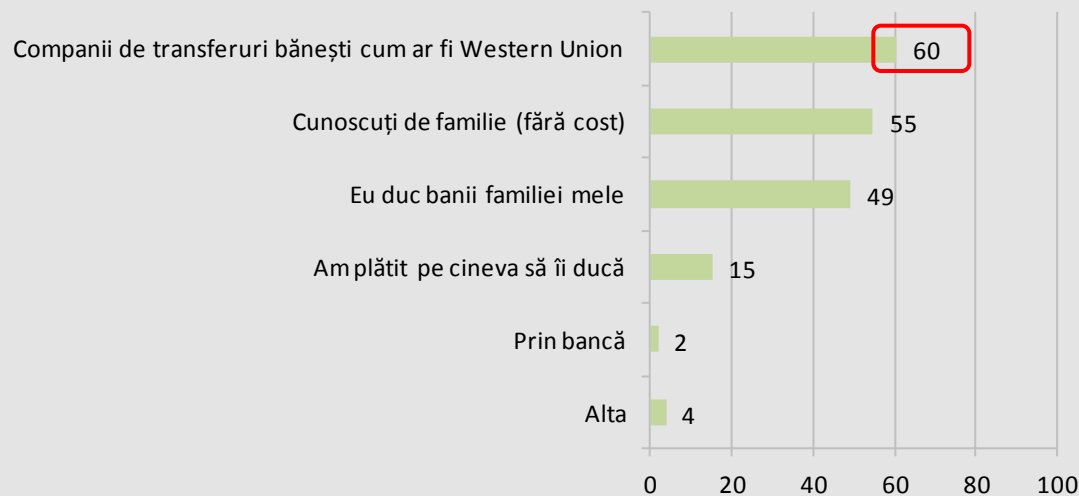
Metode preferate de expediere a banilor acasă.

Sursa: *Inovație în migrația circulară. Migrație și dezvoltare în Moldova, Nexus, 2013*

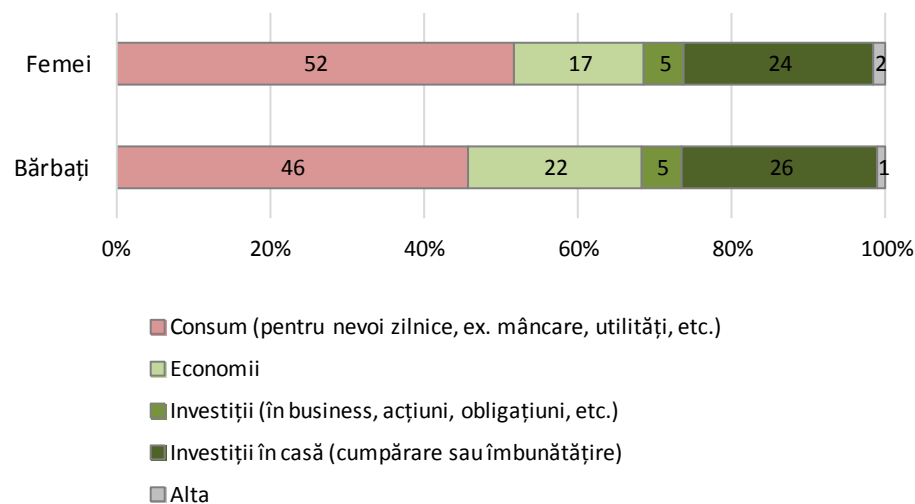
Metode utilizate de expediere a banilor acasă, 2015, %

Sursa: Sondajul efectuat cu femeile migrante în scop de muncă, Magenta Consulting

Datele sondajului efectuat de Magenta Consulting arată de asemenea că în topul preferințelor femeilor migrante participante la sondaj sunt serviciile de transfer bănesc. Totuși jumătate din respondente mai expediază banii prin mijloace informale precum expedierea prin cunoscuți sau singură aducând banii acasă.

Femeile migrante expediază mai des bani pentru consumul casnic, în timp ce bărbații – pentru economii. Interesul față de investițiile în business este manifestat mai mult de bărbați. Iar domeniile preferate pentru investiții sunt agricultura și construcțiile pentru bărbați și comerțul și la fel agricultura în cazul femeilor.

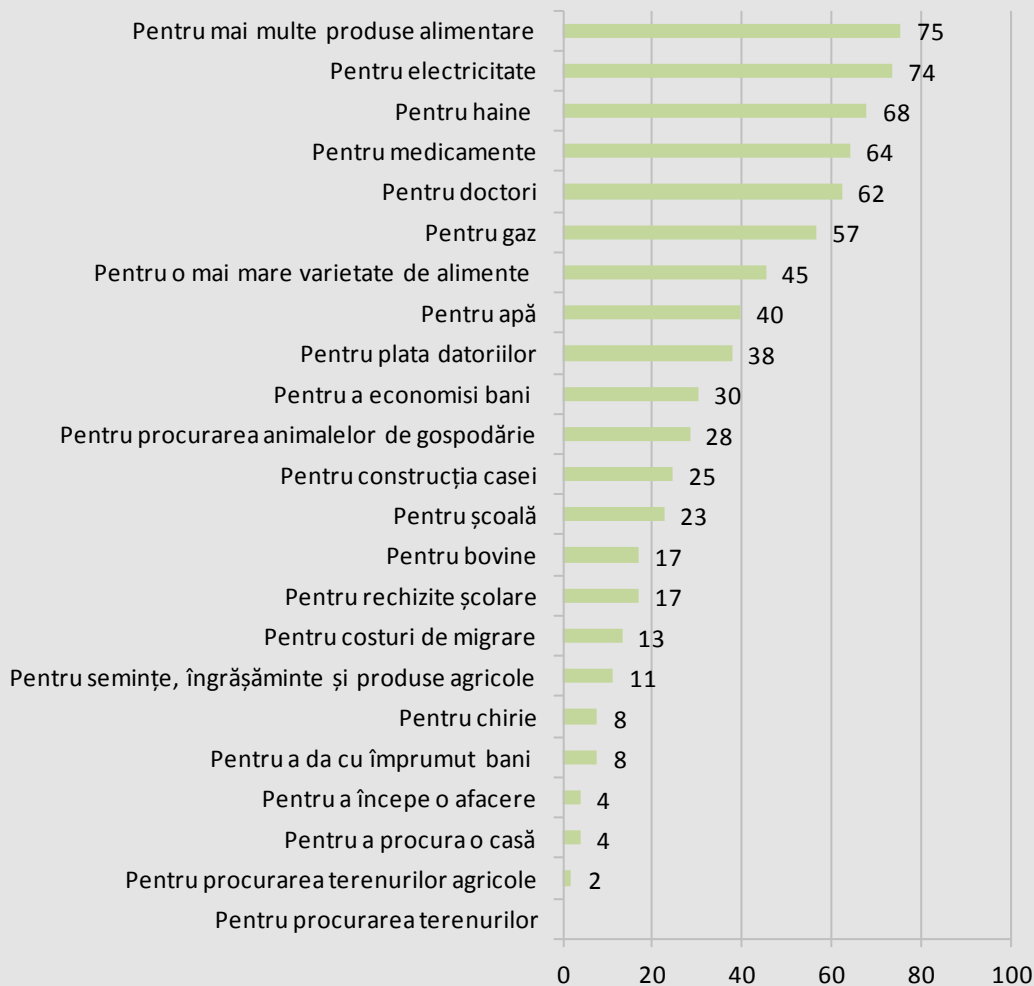

Destinația utilizării banilor transferați de migranți, 2013, %

Sursa: Inovație în migrația circulară. Migrație și dezvoltare în Moldova, Nexus

Destinația utilizării banilor transferați de femeile migrante

Sursa: Sondajul efectuat cu femeile migrante în scop de muncă, Magenta Consulting

● Legislația privind migrația

În domeniul reglementării migrației există următoarele documente legislative:

- **Conceptul politicii migraționale a Republicii Moldova** aprobată prin Hotărârea Parlamentului Nr. 1386 din 11.10.2002.
- **Strategia națională în domeniul migrației și azilului (2011-2020)** aprobată prin Hotărârea de Guvern Nr.665 din 08.09.2011 care prezintă un document mai concret și mai complex însoțit de :
 - **Planul de acțiuni pentru anii 2011-2015 privind implementarea Strategiei Naționale în Domeniul Migrației și Azilului (2011-2020)** aprobat prin Hotărârea Guvernului Nr. 1009 din 26.12.2011 care a apărut mai târziu și a fost primul document care a încercat să abordeze toate problemele care au devenit evidente până la acel moment și care vizau ambele direcții - fluxul de intrare și ieșire a migranților. Acest detaliu este foarte important în înțelegerea specificului documentului. Aspectul de gen nu este un obiectiv principal pentru această strategie și nici pentru planul de acțiune, însă această problemă a fost ridicată în mai multe articole, ceea ce este un început important.
 - **Planul de Acțiuni pentru 2014-2016 privind Susținerea reintegrării cetățenilor reîntorși de peste hotare** aprobat prin Hotărârea guvernului Nr. 339 din 20.05.2014 care a fost conceput un pic mai târziu de către Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei tot cu un scop mai general. Acest document a fost de asemenea primul de acest tip. Problema migrației din perspectiva genului de asemenea nu a fost ideea cheie a acestuia, dar apare în unul din punctele planului.

În Strategia Națională în Domeniul Migrației și Azilului este descrisă o listă de obiective prioritare care au scopul de a conduce la gestionarea eficientă a migrației controlate. În scopul realizării celui de al 3-lea obiectiv aferent componentei „emigrare” pot fi propuse următoarele măsuri care ar putea fi incluse în următorul planul de acțiuni preconizat pentru anii 2016-2020:

- 1) Descurajarea femeilor care au copii mici de a pleca peste hotare și susținerea în găsirea oportunităților de angajare în țară;
- 2) Informarea femeilor care intenționează să se reîntoarcă de peste hotare despre anumite oportunități de investiții care sunt apropiate domeniului lor – cum ar fi comerțul cu amănuntul. Informarea femeilor despre procesul de deschidere a unei afaceri, gestionarea investiției și extinderea afacerii;
- 3) Informarea femeilor despre modalitățile prin care pot aplica abilitățile dobândite și know-how-ul în Moldova pentru a fi motivați de a rămâne în țară;
- 4) Încurajarea femeilor de a găsi posturi de muncă peste hotare care sunt mai apropiate de domeniul lor profesional în așa fel încât abilitățile îmbunătățite dobândite să poată fi folosite ulterior în Moldova atunci când vor hotărî să se întoarcă acasă.

Pentru componenta „emigrării” în Strategie se menționează o măsură (cu numărul 3). Pentru aceasta este necesară creșterea notorietății în ceea ce privește drepturile sociale ale femeilor care intenționează să se reîntoarcă. Drept propunere se poate informa generația tânără a femeilor migrante în scop de muncă despre posibilitatea de a achita taxe în Moldova în timp ce se muncește peste hotare pentru a-și asigura pensia în Moldova.